

CG020 Genomika

Přednáška 8

Struktura a organizace genomů

Markéta Pernisová

Funkční genomika a proteomika rostlin,
Mendelovo centrum genomiky a proteomiky rostlin,
Středoevropský technologický institut (CEITEC), Masarykova univerzita, Brno
pernisov@sci.muni.cz, www.ceitec.muni.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tato prezentace je spolufinancována
Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky

Osnova

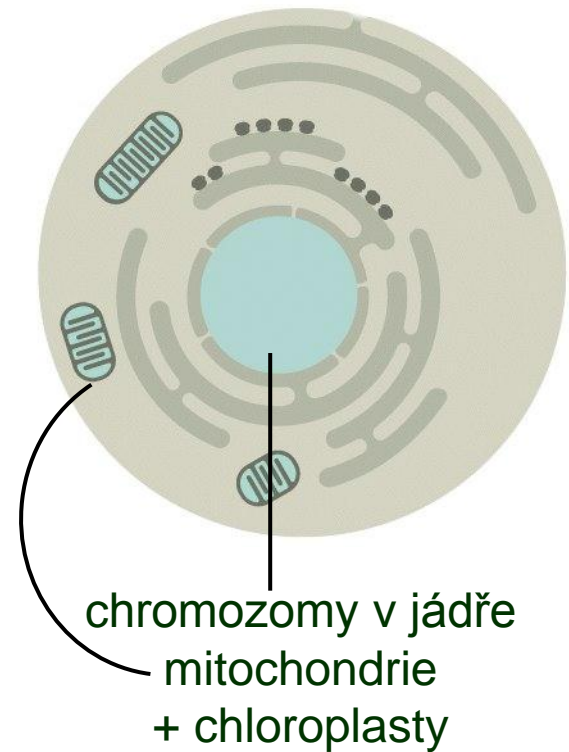
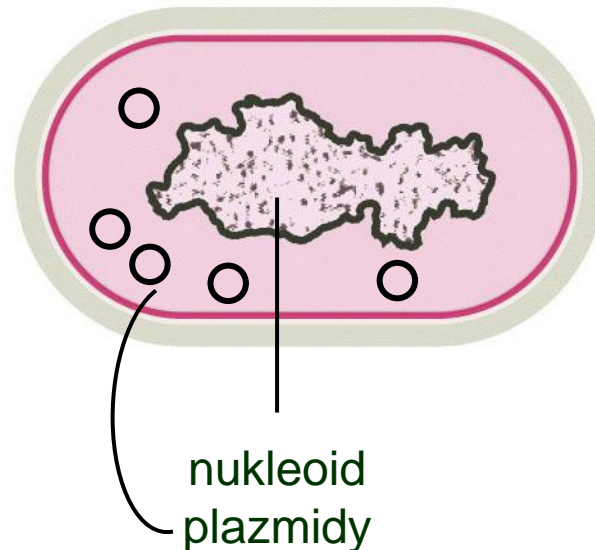
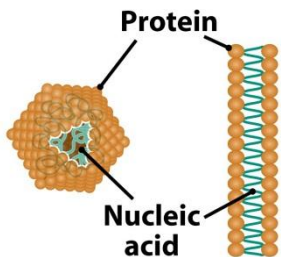
1. Internetové zdroje
2. Eukaryotický jaderný genom
3. Genomy prokaryot a eukaryotických organel
4. Genomy virů a mobilní elementy
5. Literatura

GENOM

Genom – soubor genetické informace organismu

- biologická informace k sestavení a přežití živého jedince

- eukaryotický
- prokaryotický
- viry

INTERNETOVÉ ZDROJE

Genomes Online Database

[Home](#)

Version 4.0

Last update: 2012-11-20
Total # of genomes: **18893**

Welcome to the Genomes OnLine Database

GOLD: Genomes Online Database, is a World Wide Web resource for comprehensive access to information regarding genome and metagenome sequencing projects, and their associated metadata, around the world.

[Home](#)

[Genome Map](#)

[Genome Earth](#)

[Search](#)

[News](#)

[Statistics](#)

[Team](#)

[Reference](#)

[Contact](#)

Metagenomes

Classification

- [Studies](#): 345
- [Samples](#): 2145

Isolate Genomes

- [Complete Projects](#): 3811
- [Incomplete Projects](#): 15038
- [Targeted Projects](#): 1743

Genome Distribution

- [Project Type](#)
- [Sequencing Status](#)
- [Phylogenetic](#)

1. Register

Register your project information and Metadata in Genomes Online Database

[Register](#)

2. Annotate

Annotate your microbial genome or metagenome with IMG/ER or IMG/MER

[Annotate](#)

3. Publish

Publish your genome or metagenome in open access standards-supportive journal.

[Publish](#)

INTERNETOVÉ ZDROJE

Genomes Online Database

[Home](#)

Search

Version 4.0

Complete Genome Projects: 3811

A Archaeal: 172 **B** Bacterial: 3456 **E** Eukaryal: 183

Finished: 2263 Permanent Draft: 1548

<< first < prev 3 4 5 6 7 next > last >> 100 ▾

GOLD ID	ORGANISM	DOMAIN	INFORMATION	SIZE	CHROM #	PLASM #	GC %	DATA	SEQUENCING CENTER	GENOME DATABASE	PUBLICATION	COMPLETION DATE	CONTACT
Gj13083	<i>Chlamydia trachomatis</i> A/5291	B	CHLAMYDIAE Taxonomy Entrez	1044 Kb 8 orfs	1	1	41%	HE601810	Sanger Institute		Unpublished 2012-03-13	2012-03-13	Thomson,N.R.
Gc02160	<i>Deinococcus gobiensis</i> I-0, DSM 21396	B	THERMI Taxonomy Entrez	4406036 Kb 4465 orfs	1	6	69%	CP002191	Chinese Academy of Agricultural Sciences		Unpublished 2012-03-12	2012-03-12	Lin,M.
Gc02211	<i>Rickettsia slovaca</i> D-CWPP	B	PROTEOBACTERIA Taxonomy Entrez	1275720 Kb 1383 orfs	1		33%	CP003375	Los Alamos National Lab		Unpublished 2012-03-09	2012-03-09	Dasch,G.A
Gc02223	<i>Streptococcus pyogenes</i> MGAS1882	B	FIRMICUTES Taxonomy Entrez	1781 Kb 1792 orfs	1		38.5%	CP003121	The Methodist Hospital Research Institute		Unpublished 2012-03-09	2012-03-09	Musser,J.M.
Gj17125	<i>Candidatus Acetothermum autotrophicum</i>	B	candidate division OP1 Taxonomy Entrez	310 orfs			62%	AP011800 AP011801 AP011802 AP011803	Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology	ExtremoBase	PLoS ONE 7(1):e30559 2012-03-08	2012-03-08	Hideto Takami
Gc02159	<i>Solitalea canadensis</i> USAM 9D, DSM 3403	B	BACTEROIDETES Taxonomy Entrez GEB Isolation	5202069 Kb 4490 orfs	1		37%	CP003349	DOE Joint Genome Institute DSMZ	IMG-GEB	Unpublished 2012-03-08	2012-03-08	Eisen, Jonathan
Gc02158	<i>Methanocella conradii</i> HZ254	A	EURYARCHAEOTA Taxonomy Entrez	2378438 Kb 2512 orfs	1		53%	CP003243	China Agricultural Univ		J Bacteriology 2012 May;194(9):2398-9. 2012-03-07	2012-03-07	Zhe Lu
Gj17082	<i>Mesorhizobium alhagi</i> CCNWXJ12-2	B	PROTEOBACTERIA Taxonomy Entrez	6968952 Kb 7244 orfs			63%	AHAM00000000	BGI, China Northwest A&F Univ		J Bacteriology 194(5):1261-2 2012-03-06	2012-03-06	Gehong Wei
Gc02187	<i>Streptococcus mutans</i> LJ23	B	FIRMICUTES Taxonomy Entrez	2015 Kb 1921 orfs	1			AP012336	Tokyo Medical and Dental Univ		Unpublished 2012-03-06	2012-03-06	Oshima,T.
Gj13375	<i>Aggregatibacter actinomycetemcomitans</i> RhAA1	B	PROTEOBACTERIA Taxonomy Entrez	2233 Kb 2150 orfs			44.67%	AHGR00000000	SeqWright American Museum of Natural History Columbia Univ University of Medicine and Dentistry of New Jersey (UMDNJ)		J Bacteriology 194(5):1275-6 2012-03-06	2012-03-06	Daniel Fine
Gj13309	<i>Sinorhizobium meliloti</i> CCNWSX0020	B	PROTEOBACTERIA Taxonomy Entrez	7002 Kb 7086 orfs			59.9%	AGVV00000000	Northwest A&F Univ Henan University of Science and Technology (HUST)		J Bacteriology 194(5):1267-8 2012-03-06	2012-03-06	Gehong Wei

INTERNETOVÉ ZDROJE

Genome News Network

[Home](#) | [About](#) | [Topics](#)

Search GNN

FEATURE

Genomes of the World

A pufferfish, a boxer, and a parasite that frequents swimming pools are among the organisms whose genomes have recently been sequenced. For more sequenced genomes visit GNN's [Quick Guide](#).

NEWS STORIES

Bioterrorism, Cloning, and Stem Cells

Diseases and Personalized Medicine

Alzheimer's; Cancer; Cystic Fibrosis; Depression and Bipolar Disorder; Diabetes; HIV/AIDS; Heart Disease; Huntington's; Multiple Sclerosis; Obesity; Parkinson's; SARS; Schizophrenia; more...

Drugs and Gene Tests

Antibiotics; Drug Development; Vaccines

Energy and the Environment

Extremophiles; Oceans; Toxic Cleanup

Genes and Genomes

Biobanks; Evolution; Human Genome; Sex and Reproduction

Microbes

Technology

Microarrays; Movies and Imaging; Nanotechnology

Weird Science

A Quick Guide to Sequenced Genomes

What's a Genome?

Art Gallery

Glossary

Bioethics Central

Stem Cells: Policies and Players

Book Reviews

Timeline

[NEWS BY TOPIC](#) | [ARCHIVE](#) | [SEARCH](#)

GNN gratefully acknowledges its collaboration with the Albert and Mary Lasker Foundation.

Genome News Network is an editorially independent online publication of the J. Craig Venter Institute.

© 2000 - 2004 J. Craig Venter Institute.

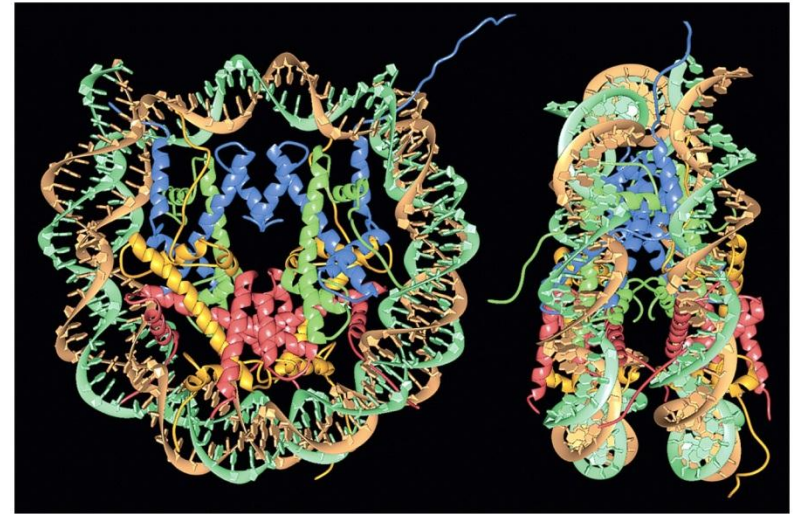
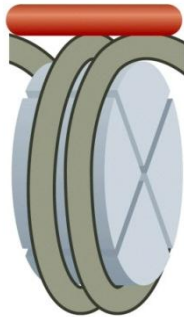
All rights reserved. This material may not be published, broadcast, rewritten or redistributed.

<http://www.genomenetwork.org/>

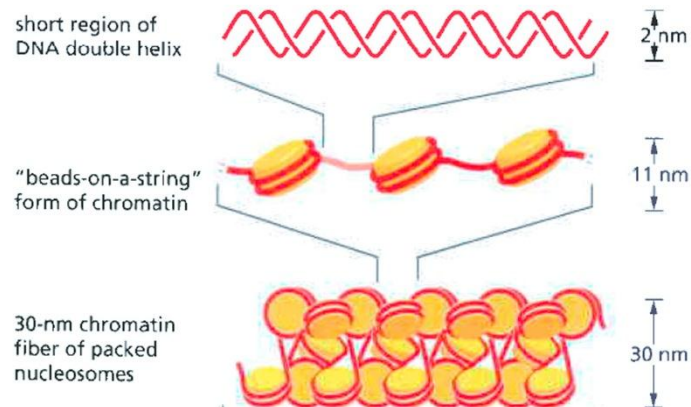
EUKARYOTICKÝ JADERNÝ GENOM

STRUKTURA CHROMOZOMŮ

DNA + histony = nukleozom

„korálková“ forma chromatinu – 11 nm

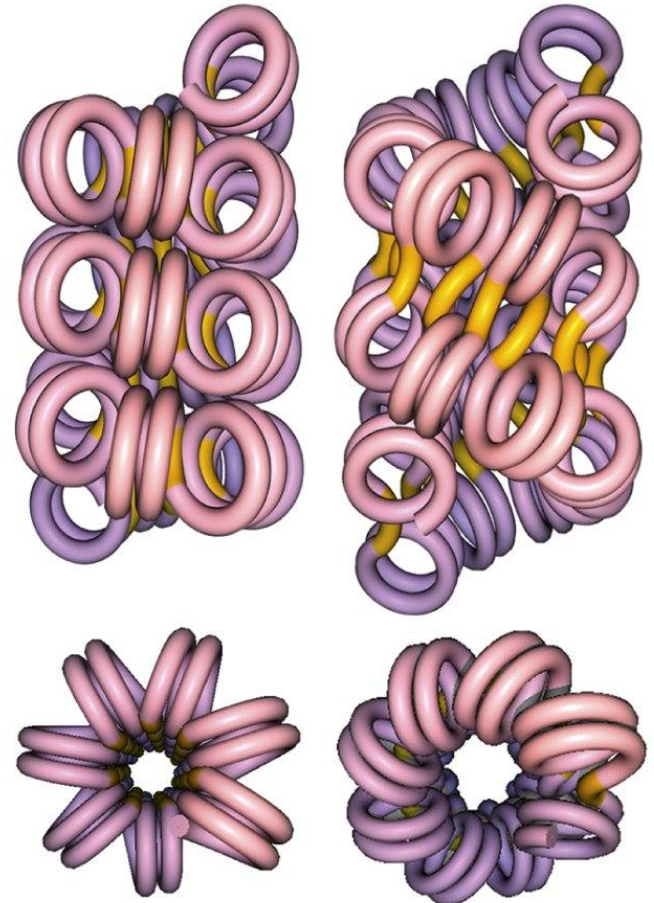
STRUKTURA CHROMOZOMŮ

30 nm chromatinové vlákno

- několik teorií, 2 modely:
 - solenoidový model – pouze spojovací histony (např. H1)
 - helikální model – spojovací histony + konce histonů tvořících jádro nukleozomu – chemické modifikace konců histonů otevírají 30 nm vlákno

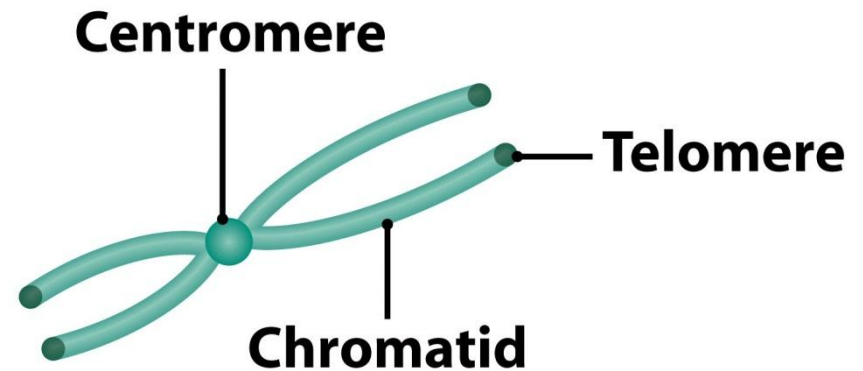
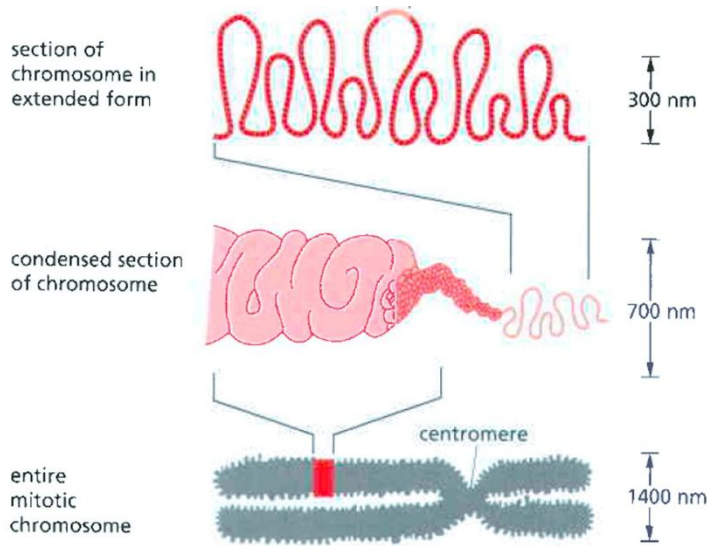
(A) The solenoid model

(B) The helical ribbon model

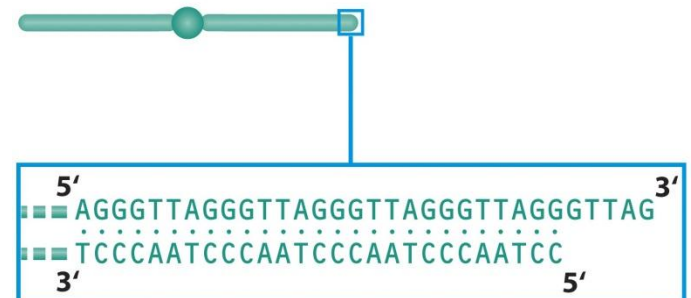

STRUKTURA CHROMOZOMŮ

Kondenzované mitotické chromozomy: 1400 nm
jedna chromatida: 700 nm

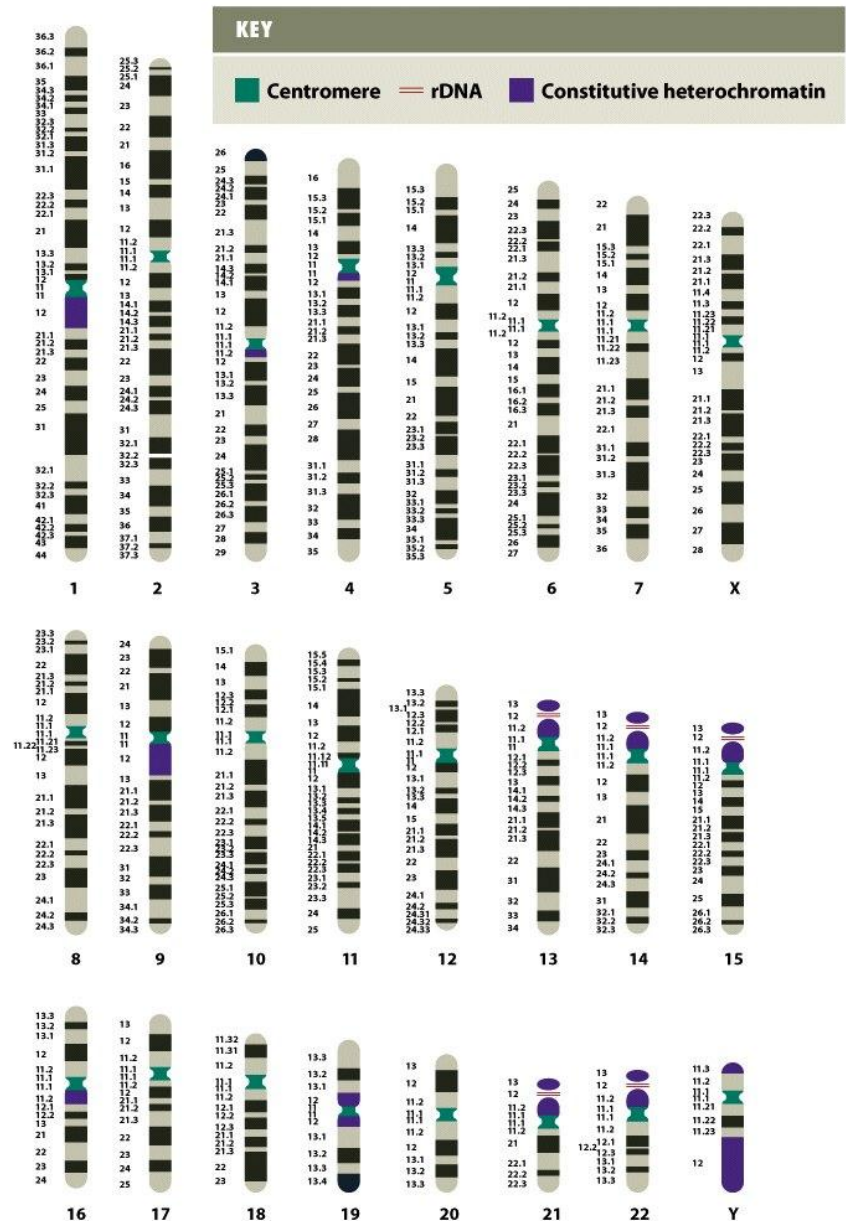
Centromery, telomery –
repetitivní sekvence

MITOTICKÉ CHROMOZOMY

Lidský karyogram

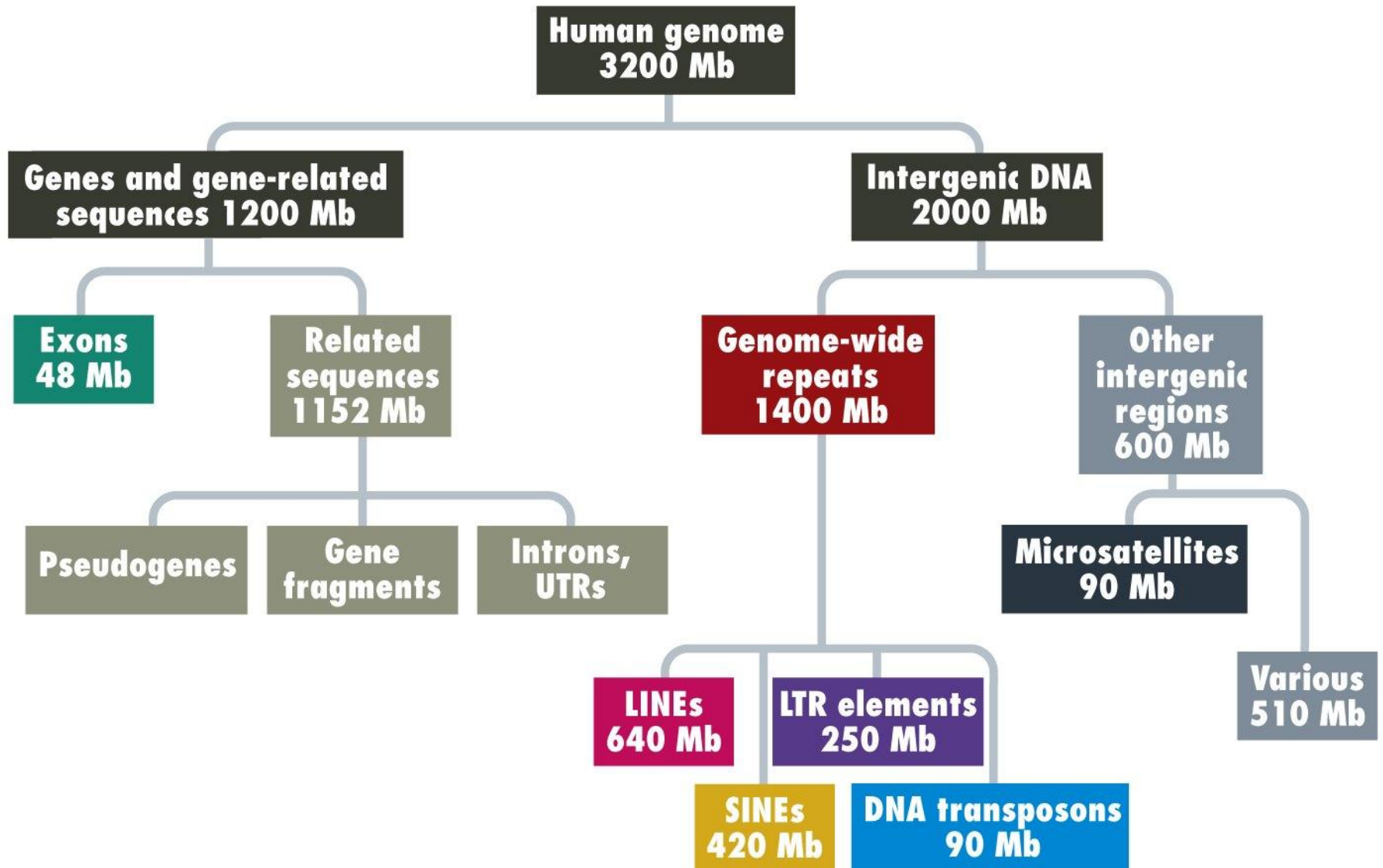
Technique	Banding pattern
G-banding	Dark bands are AT-rich Pale bands are GC-rich
R-banding	Dark bands are GC-rich Pale bands are AT-rich
Q-banding	Dark bands are AT-rich Pale bands are GC-rich
C-banding	Dark bands contain constitutive heterochromatin

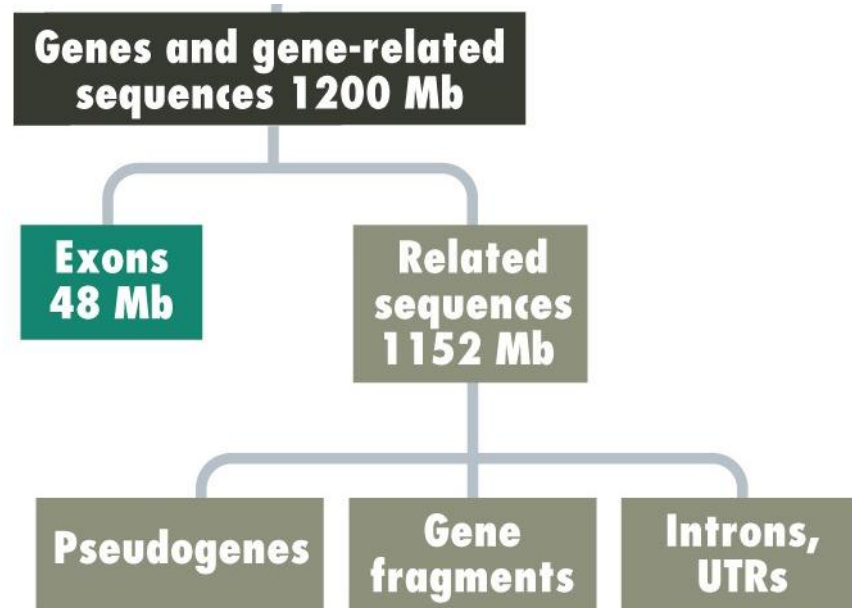
NETYPICKÉ CHROMOZOMY

- Minichromozomy
 - krátké, vysoká hustota genů (až 6x)
 - např. kuře
- B chromozomy
 - individuální, nevyskytují se u celé populace
 - fragmenty normálních chromozomů, zřejmě pozůstatek chyb v průběhu dělení jádra
 - běžné u rostlin, snižují životaschopnost
 - i houby, hmyz, živočichové
- Holocentrické chromozomy
 - ne jedna centromera, ale několik podobných struktur podél chromozomu
 - např. *Caenorhabditis elegans*

ORGANIZACE GENOMU

GENY A PŘÍBUZNÉ SEKVENCE

GENY

Geny

- UTR – nepřekládaná oblast genu
- Introny – sestřih
- Exony – funkční produkty

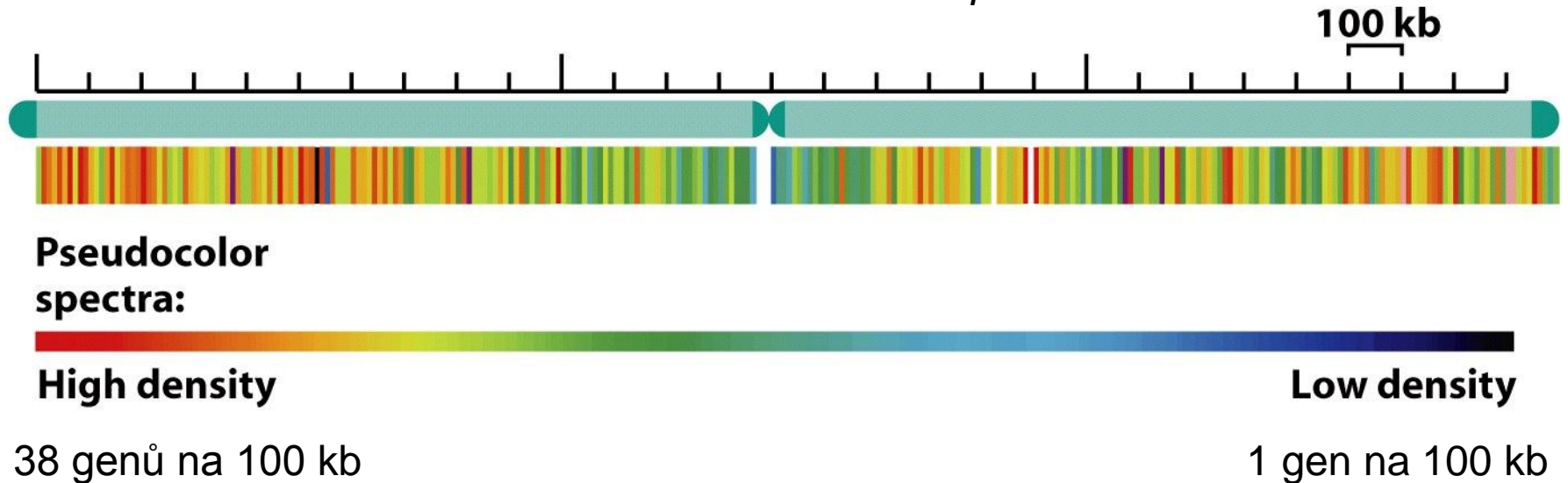
Genové rodiny - skupiny genů se stejnou nebo podobnou sekvencí

- jednoduché
 - vznikly pravděpodobně duplikací genů
 - např. geny pro lidskou ribozomální RNA:
 - 2000 genů pro 5S rRNA – všechny v jedné skupině lokalizované na chromozomu 1
 - 280 kopií genů pro 28S, 5.8S a 18S rRNA – pět skupin po 50-70 kopiích na pěti chromozomech
- komplexní
 - podobné sekvence (ale ne stejné), odlišné vlastnosti
 - např. savčí globiny – exprimované v různých vývojových stádiích

ROZLOŽENÍ GENŮ NA CHROMOZOMU

- Nehomogenní
- Geny i v centromere, nižší hustota

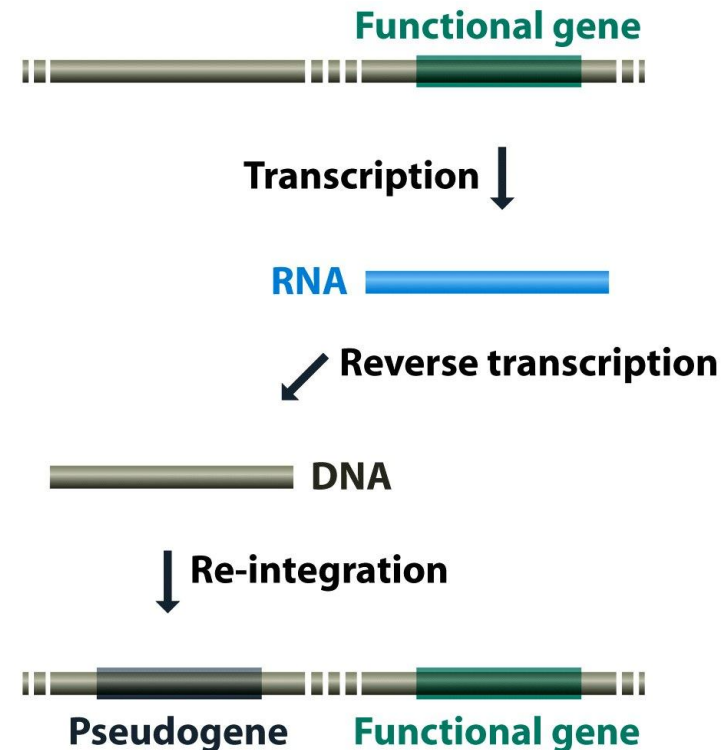
Chromozom 1 u *Arabidopsis*

Člověk: 1-64 genů na 100kb

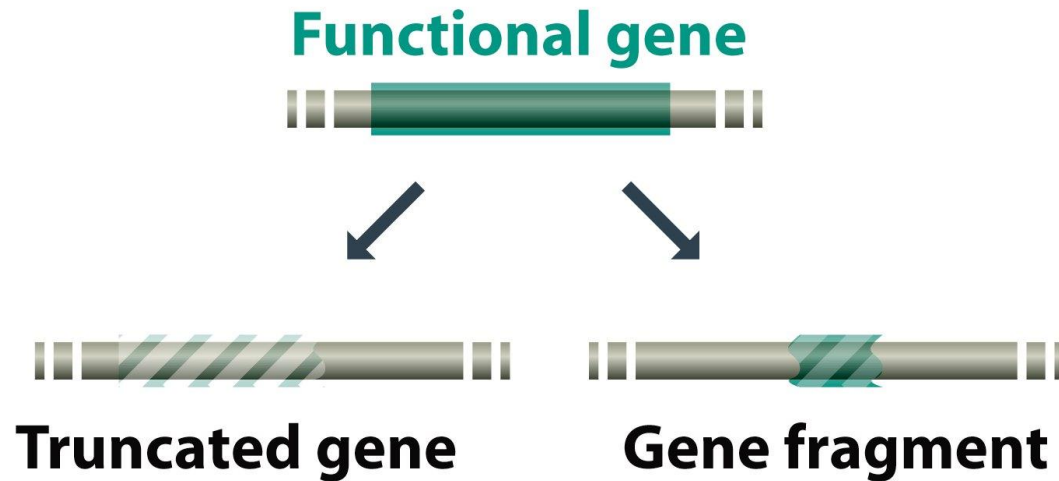
PSEUDOGENY

- Evoluční relikv
- 2 skupiny
 - konvenční – vznikly mutací
 - částečně funkční nebo nefunkční
 - procesované – odvozené z mRNA
 - nemají introny
 - chybí jim regulační sekvence před genem
 - nefunkční

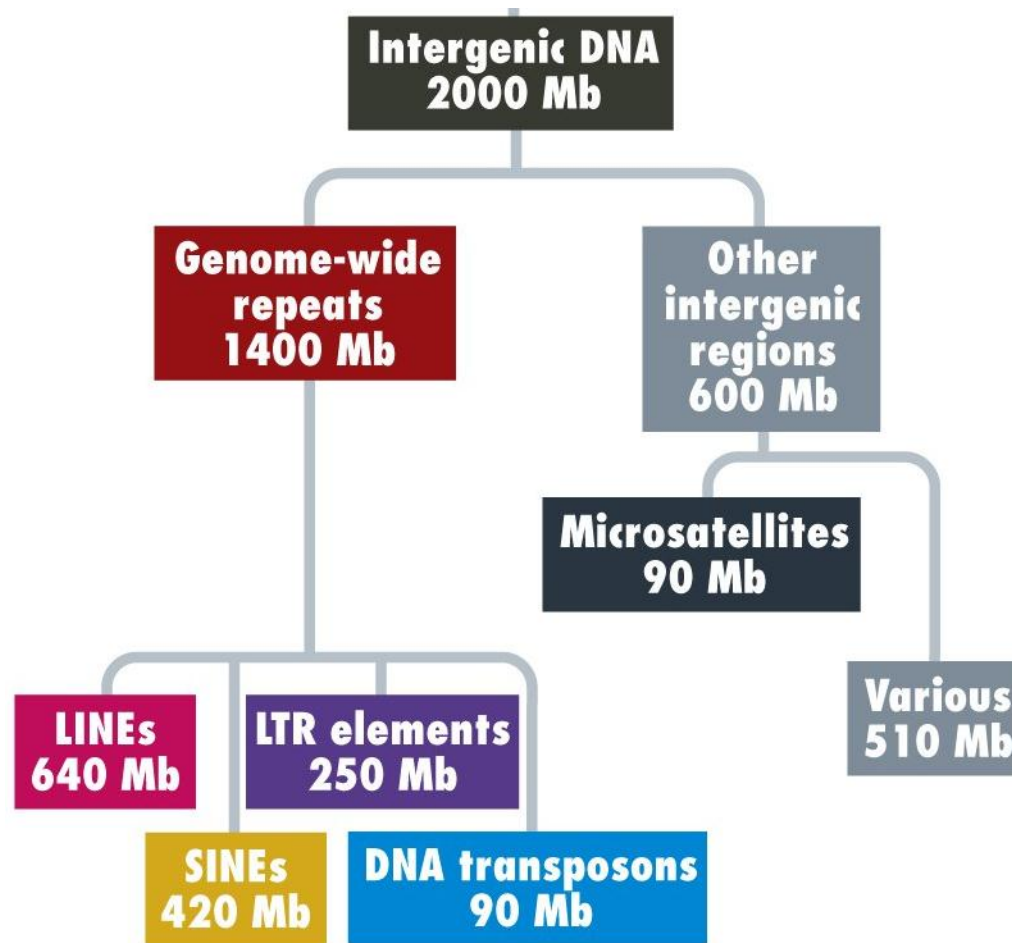
FRAGMENTY GENŮ

- Zkrácené geny
- Genové fragmenty

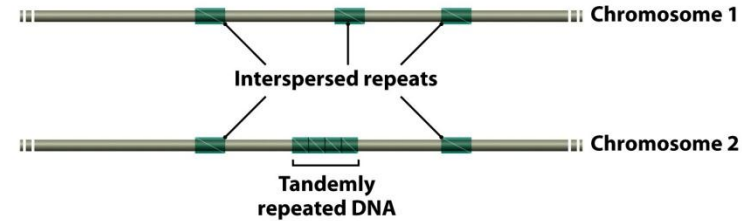

INTERGENOVÁ DNA

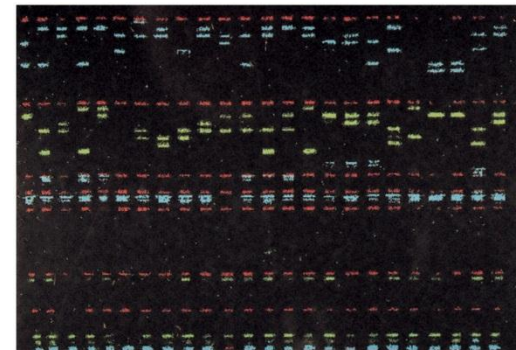
- „junk“ (= veteš, haraburdí) DNA – není pravda

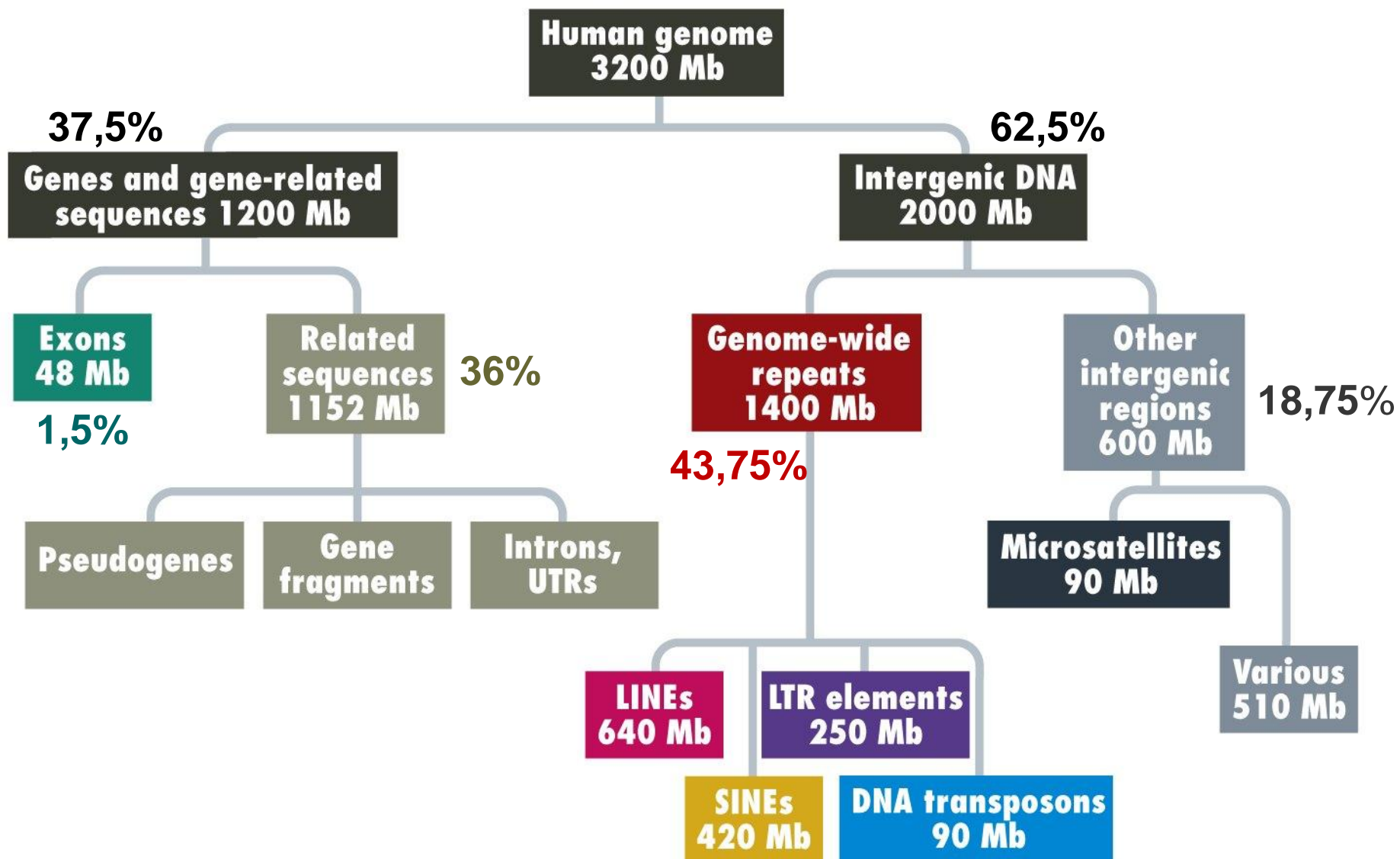
REPETICE

- Rozptýlené repetice
 - vznikají transpozicí
 - LINEs (long interspersed nuclear elements) – nad 300 bp
 - SINEs (short interspersed nuclear elements) – přibližně 300 bp
- Tandemové repetice - satelity
 - LTR (long terminal repeat) elementy
- Minisatelity
 - jednotka repetice do 25 bp, délka do 200 kb
 - telomery
- Mikrosatelity
 - jednotka repetice do 13 bp, délka do 150 bp
 - vznikají chybami při replikaci genomu
 - funkce není známá
 - využití: genetické profilování

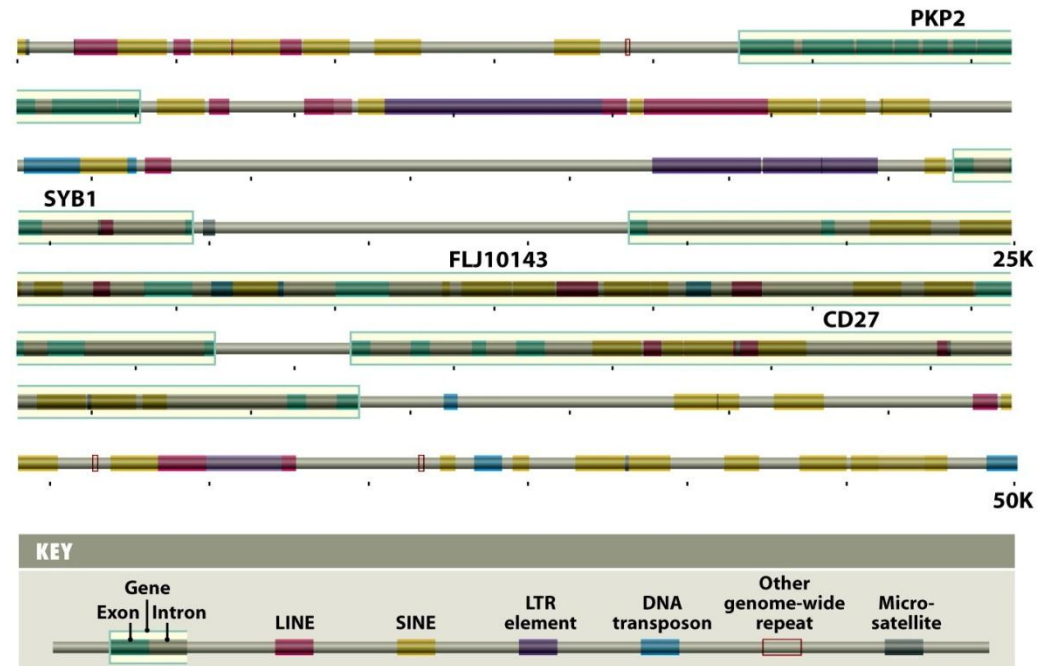
ORGANIZACE LIDSKÉHO GENOMU

ORGANIZACE JADERNÉHO GENOMU

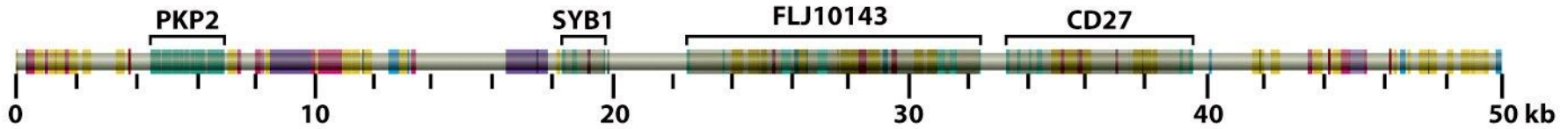
Lidský genom – 50 kb

- 4 geny
- 88 repetitivních prvků
 - LINEs
 - SINEs
 - LTRs
 - DNA transpozony
- 7 mikrosatelitů (z toho 4 v intronech)
- 30% nekódující DNA bez repetitivních prvků a známé funkce

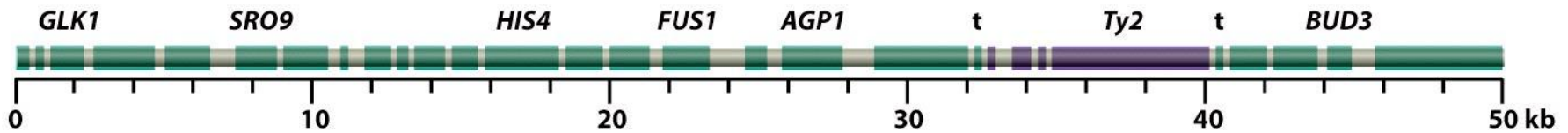

ORGANIZACE GENOMŮ

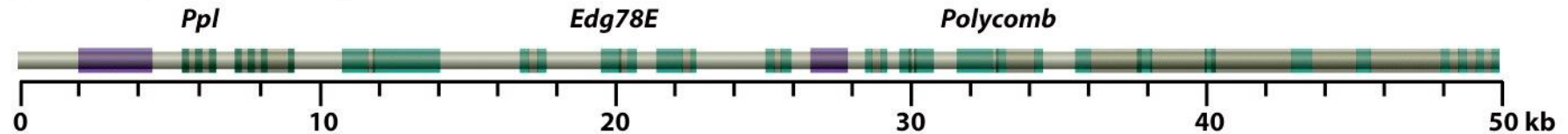
(A) Human

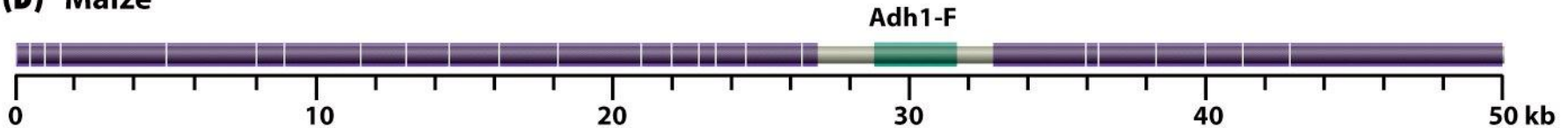
(B) *Saccharomyces cerevisiae*

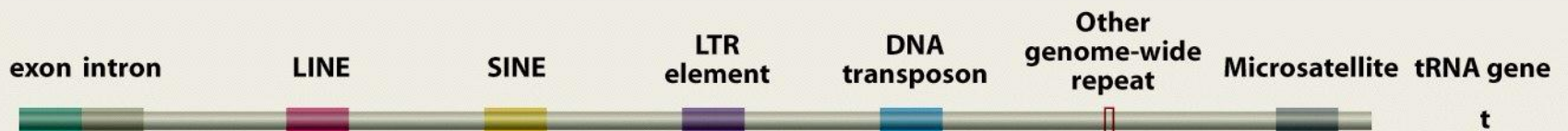
(C) *Drosophila melanogaster*

(D) Maize

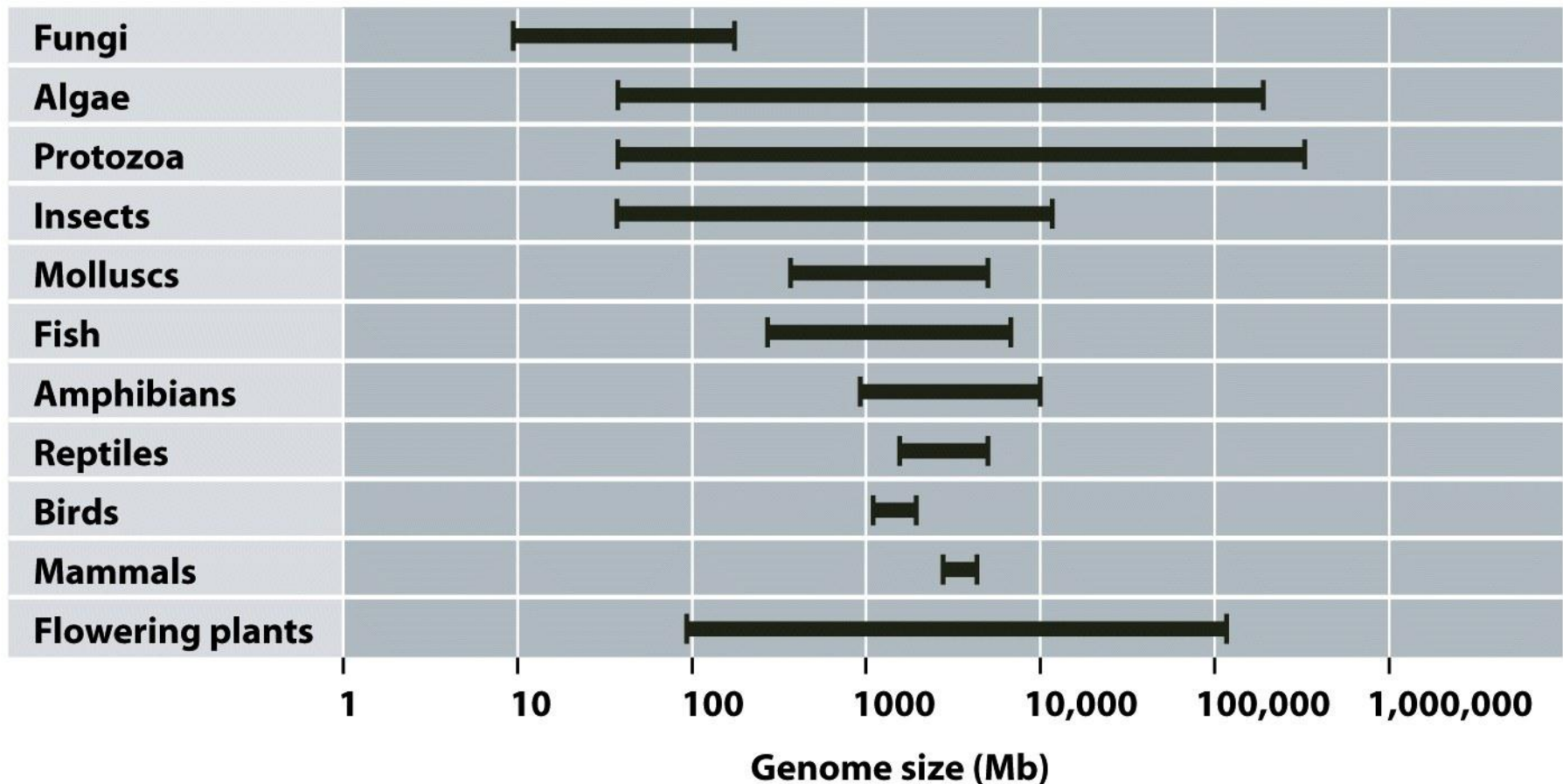

KEY

ORGANIZACE GENOMŮ

- C-value paradox (C-value enigma) – složitost organismu nekoreluje s velikostí genomu

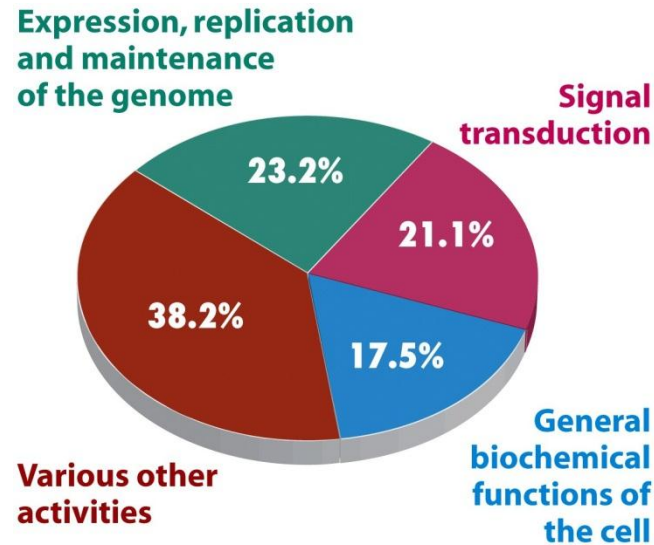
ORGANIZACE GENOMŮ

- Velikost genomu a počet genů nekoreluje

Species	Size of genome (Mb)	Approximate number of genes
<i>Saccharomyces cerevisiae</i> (budding yeast)	12.1	6100
<i>Schizosaccharomyces pombe</i> (fission yeast)	12.5	4900
<i>Caenorhabditis elegans</i> (nematode worm)	97	19,000
<i>Arabidopsis thaliana</i> (plant)	125	25,500
<i>Drosophila melanogaster</i> (fruit fly)	180	13,600
<i>Oryza sativa</i> (rice)	466	40,000
<i>Gallus gallus</i> (chicken)	1200	20,000–23,000
<i>Homo sapiens</i> (human)	3200	30,000–40,000

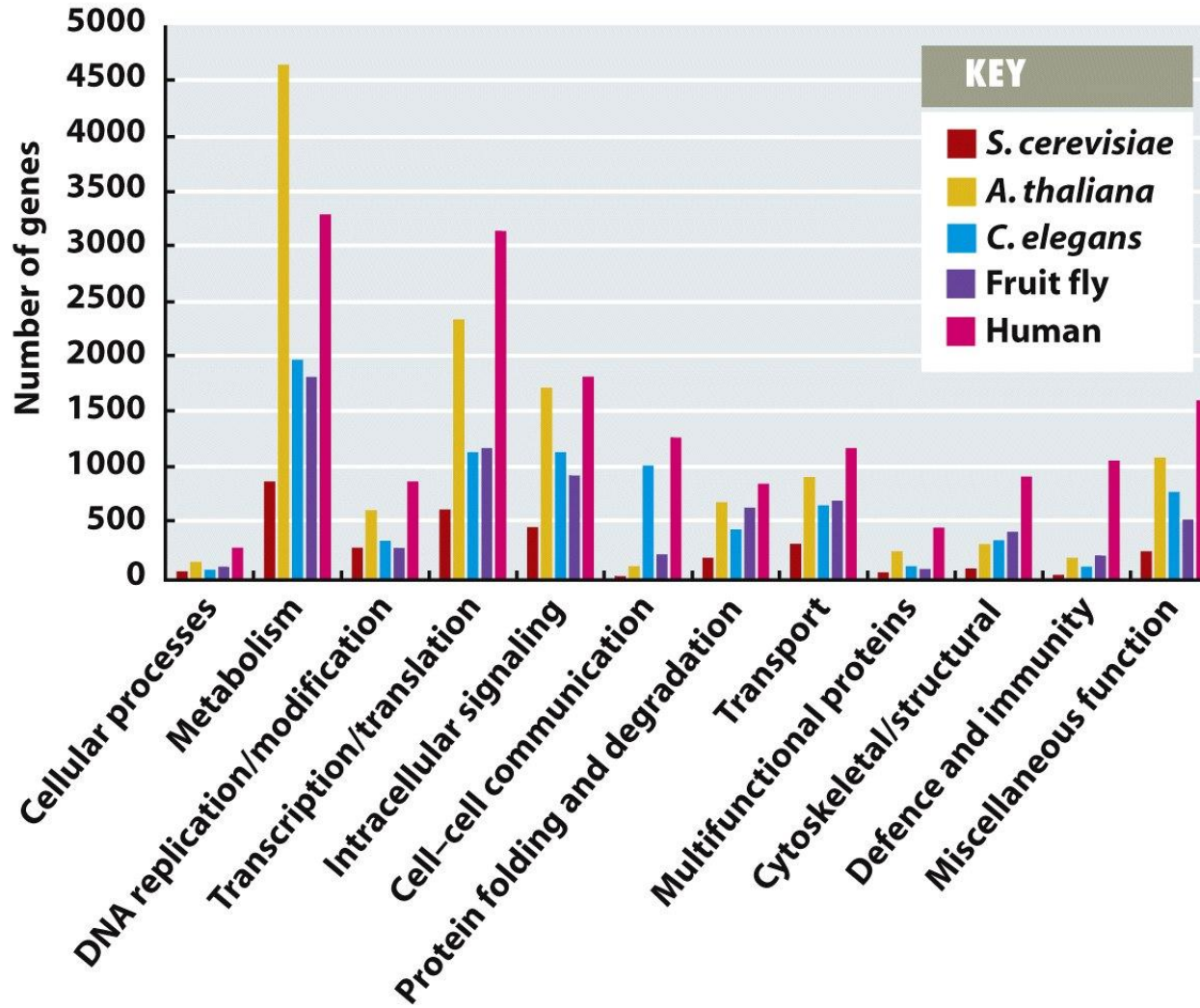
KATALOG GENŮ

- Organizmy se sekvenovaným genomem
- Lidský katalog genů:

- co nevyčteme: Co dělá člověka člověkem?

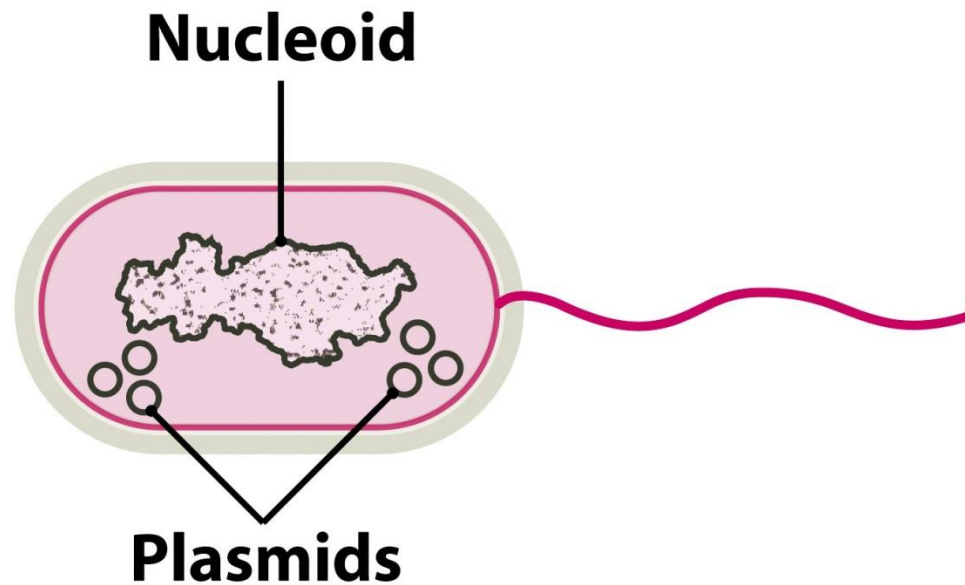
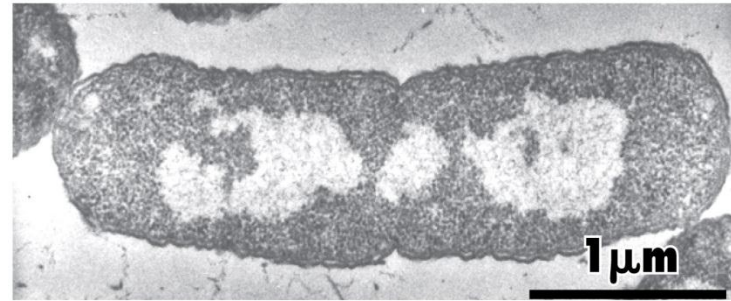
KATALOG GENŮ

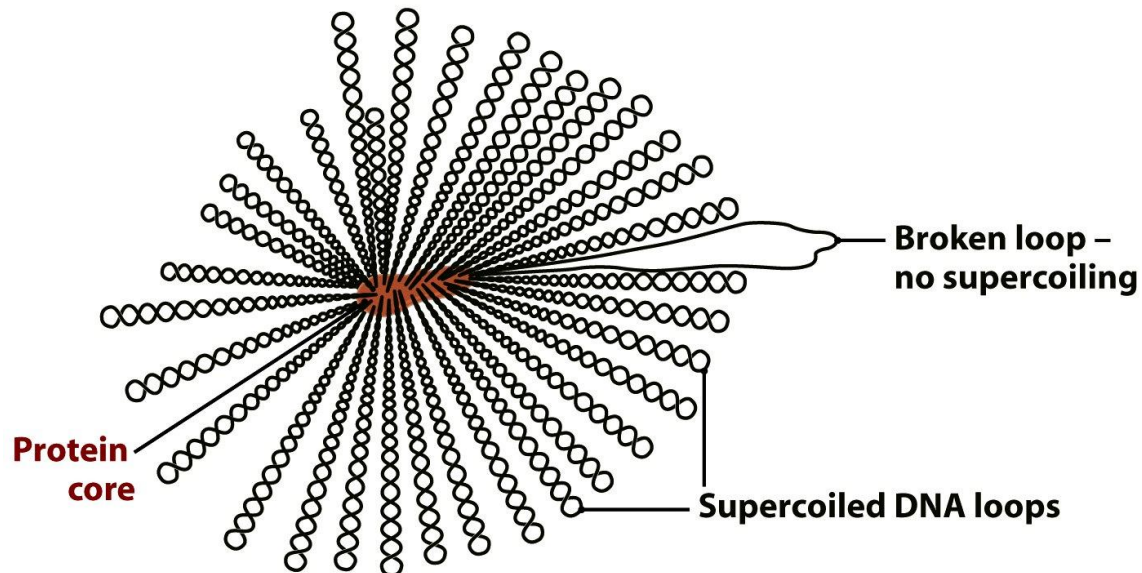
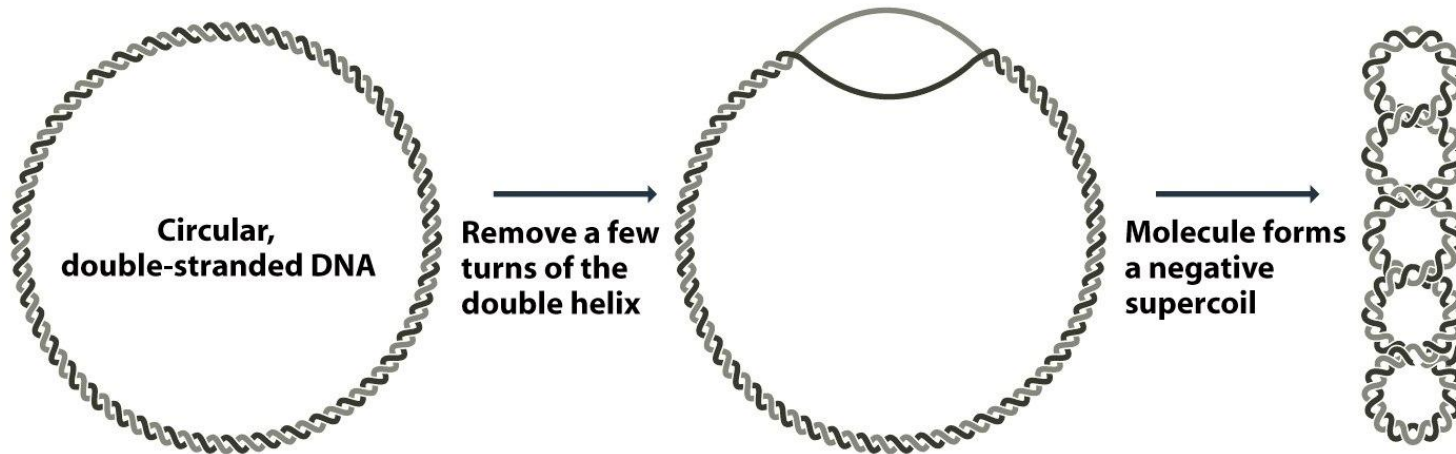
PROKARYOTICKÝ GENOM

PROKARYOTICKÝ GENOM

- Prokaryota
 - bacteria
 - archea

PROKARYOTICKÝ GENOM

PROKARYOTICKÝ GENOM

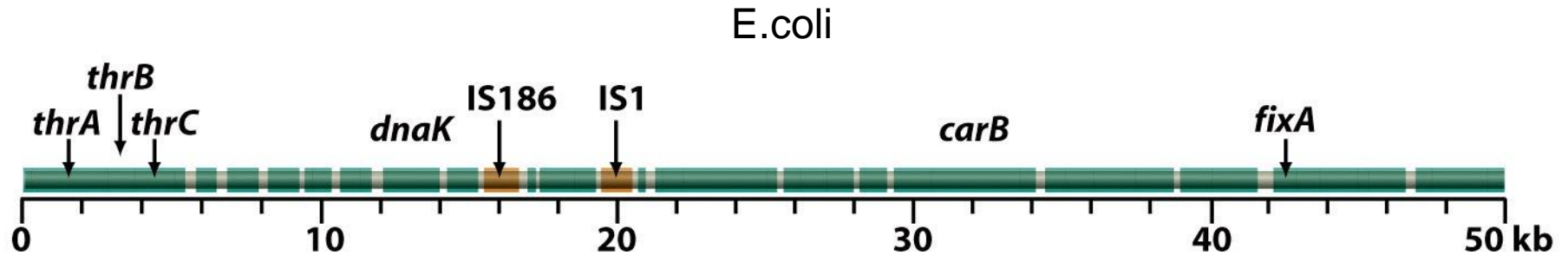
Species	Genome organization		
	DNA molecules	Size (Mb)	Number of genes
<i>Escherichia coli</i> K12	One circular molecule	4.639	4405
<i>Vibrio cholerae</i> El Tor N16961	Two circular molecules		
	Main chromosome	2.961	2770
	Megaplasmid	1.073	1115
<i>Deinococcus radiodurans</i> R1	Four circular molecules		
	Chromosome 1	2.649	2633
	Chromosome 2	0.412	369
	Megaplasmid	0.177	145
	Plasmid	0.046	40
<i>Borrelia burgdorferi</i> B31	Seven or eight circular molecules, eleven linear molecules		
	Linear chromosome	0.911	853
	Circular plasmid cp9	0.009	12
	Circular plasmid cp26	0.026	29
	Circular plasmid cp32*	0.032	Not known
	Linear plasmid lp17	0.017	25
	Linear plasmid lp25	0.024	32
	Linear plasmid lp28-1	0.027	32
	Linear plasmid lp28-2	0.030	34
	Linear plasmid lp28-3	0.029	41
	Linear plasmid lp28-4	0.027	43
	Linear plasmid lp36	0.037	54
	Linear plasmid lp38	0.039	52
	Linear plasmid lp54	0.054	76
Linear plasmid lp56	0.056	Not known	

PLAZMIDY

- dodatečná genetická informace
- adaptace na podmínky prostředí
- zvýhodnění nositele

Type of plasmid	Gene functions	Examples
Resistance	Antibiotic resistance	Rbk of <i>Escherichia coli</i> and other bacteria
Fertility	Conjugation and DNA transfer between bacteria	F of <i>E. coli</i>
Killer	Synthesis of toxins that kill other bacteria	Col of <i>E. coli</i> , for colicin production
Degradative	Enzymes for metabolism of unusual molecules	TOL of <i>Pseudomonas putida</i> , for toluene metabolism
Virulence	Pathogenicity	Ti of <i>Agrobacterium tumefaciens</i> , conferring the ability to cause crown gall disease on dicotyledonous plants

PROKARYOTA vs. EUKARYOTA

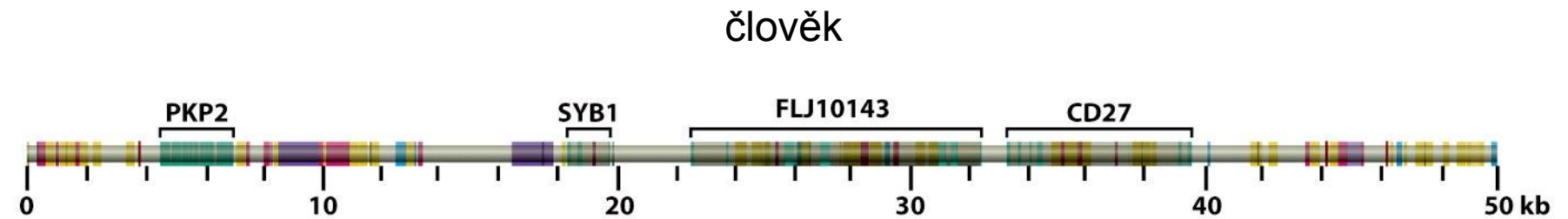

KEY

Gene

Genome-wide repeat

KEY

exon intron

LINE

SINE

LTR element

DNA transposon

Other genome-wide repeat

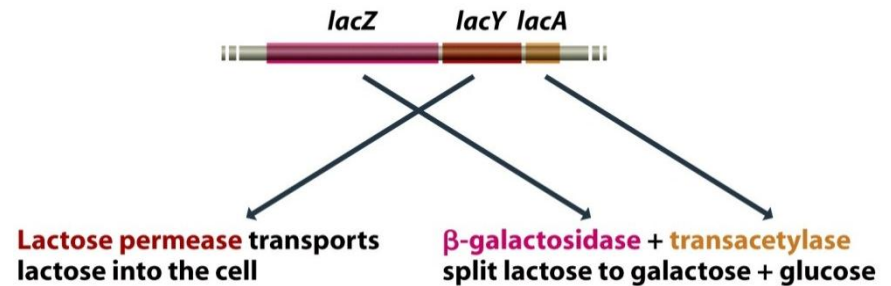
Microsatellite tRNA gene

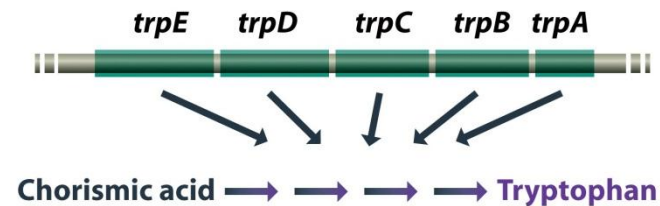
t

OPERON

- laktózový operon
 - využití laktózy

- tryptofanový operon
 - stejná biochemická dráha

- *Methanococcus jannaschii* (archaea) and *Aquifex aeolicus* (bakterie)
 - rozdílné funkce

VELIKOST PROKARYOTICKÉHO GENOMU

Species	Size of genome (Mb)	Approximate number of genes
Bacteria		
<i>Mycoplasma genitalium</i>	0.58	500
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	2.16	2300
<i>Vibrio cholerae</i> El Tor N16961	4.03	4000
<i>Mycobacterium tuberculosis</i> H37Rv	4.41	4000
<i>Escherichia coli</i> K12	4.64	4400
<i>Yersinia pestis</i> CO92	4.65	4100
<i>Pseudomonas aeruginosa</i> PA01	6.26	5700
Archaea		
<i>Methanococcus jannaschii</i>	1.66	1750
<i>Archaeoglobus fulgidus</i>	2.18	2500

GENOM ORGANEL

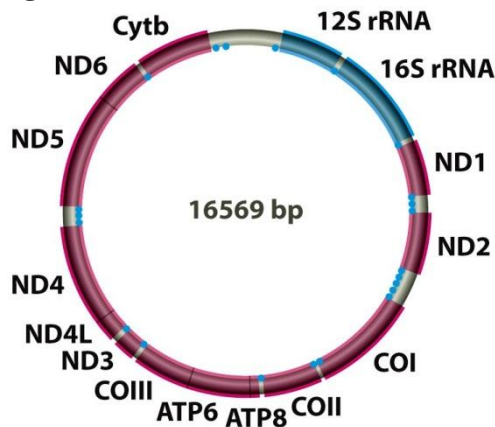
GENOM ORGANEL

- endosymbiotická teorie vzniku organel
 - volné bakterie
 - symbióza s předchůdci eukaryotických buněk
 - endosymbióza
- 100 až 1000 kopií v jedné buňce
- dědičnost – jako jedna kopie ???
- transfer DNA z organel do jádra i mezi organelami
 - *Arabidopsis*
 - mitochondriální genom obsahuje jadernou DNA i chloroplastovou
 - jaderný genom obsahuje části chloroplastové i mitochondriální DNA
 - obratlovci
 - mitochondriální DNA v jaderném genomu

MITOCHONDRIÁLNÍ GENOM

- cirkulární, ale i lineární
- 1 mitochondrie – 10 identických molekul = přibližně 8000 v jedné buňce (u člověka)

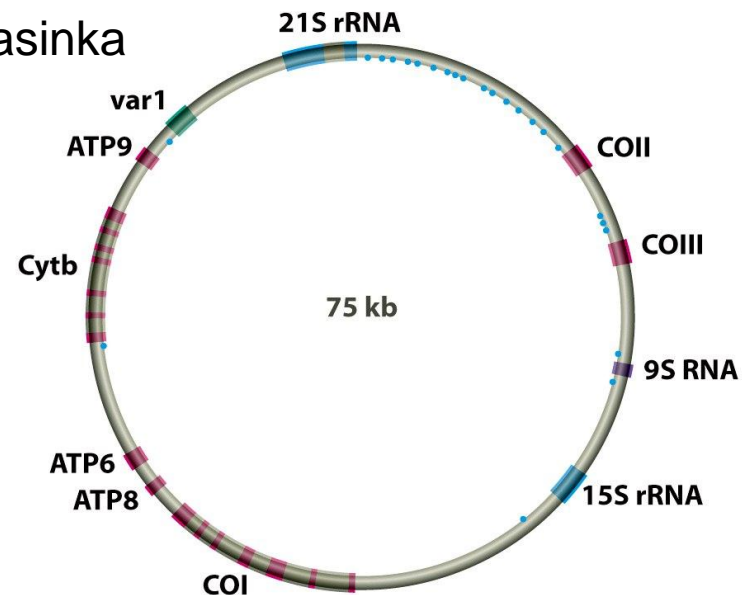
člověk

KEY

- Respiratory complex gene
- Ribosomal RNA gene
- Transfer RNA gene

kvasinka

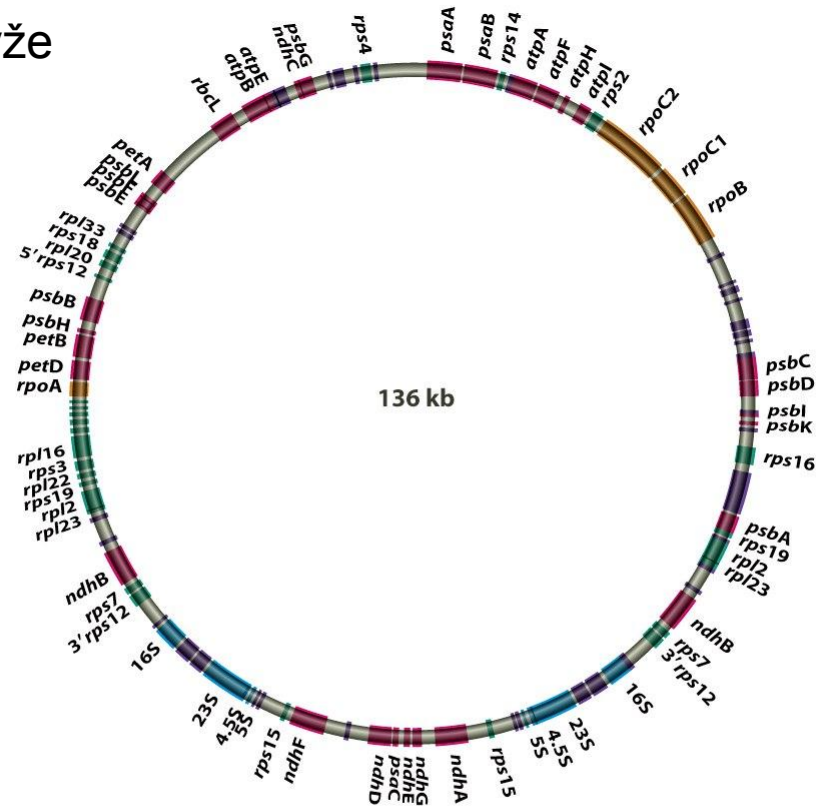

KEY

- Respiratory complex gene
- Ribosomal protein gene
- Intron
- Ribosomal RNA gene
- Transfer RNA gene
- Other RNA gene

CHLOROPLASTOVÝ GENOM

rýže

KEY

Photosynthesis gene	Ribosomal protein gene	Transfer RNA gene
Ribosomal RNA gene	RNA polymerase gene	

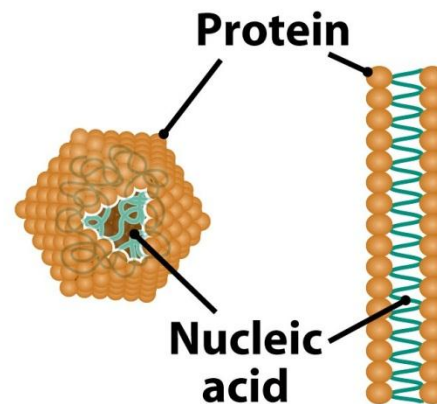
VELIKOST GENOMŮ ORGANEL

Species	Type of organism	Genome size (kb)
Mitochondrial genomes		
<i>Plasmodium falciparum</i>	Protozoan (malaria parasite)	6
<i>Chlamydomonas reinhardtii</i>	Green alga	16
<i>Mus musculus</i>	Vertebrate (mouse)	16
<i>Homo sapiens</i>	Vertebrate (human)	17
<i>Metridium senile</i>	Invertebrate (sea anemone)	17
<i>Drosophila melanogaster</i>	Invertebrate (fruit fly)	19
<i>Chondrus crispus</i>	Red alga	26
<i>Aspergillus nidulans</i>	Ascomycete fungus	33
<i>Reclinomonas americana</i>	Protozoa	69
<i>Saccharomyces cerevisiae</i>	Yeast	75
<i>Suillus grisellus</i>	Basidiomycete fungus	121
<i>Brassica oleracea</i>	Flowering plant (cabbage)	160
<i>Arabidopsis thaliana</i>	Flowering plant (vetch)	367
<i>Zea mays</i>	Flowering plant (maize)	570
<i>Cucumis melo</i>	Flowering plant (melon)	2500
Chloroplast genomes		
<i>Pisum sativum</i>	Flowering plant (pea)	120
<i>Marchantia polymorpha</i>	Liverwort	121
<i>Oryza sativa</i>	Flowering plant (rice)	136
<i>Nicotiana tabacum</i>	Flowering plant (tobacco)	156
<i>Chlamydomonas reinhardtii</i>	Green alga	195

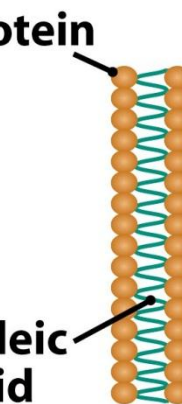
GENOM VIRŮ A MOBILNÍ ELEMENTY

VIROVÝ GENOM

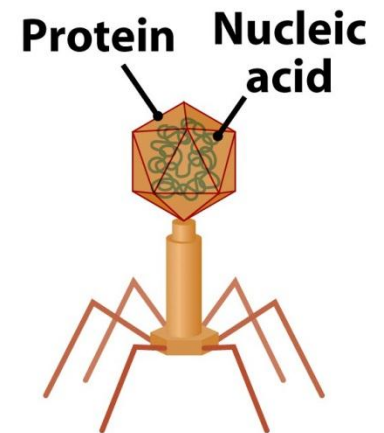
- virus – nukleoproteinová částice
- závislé na hostiteli – potřebují ribozomy a translační aparát pro syntézu proteinového obalu
- viry
 - bakterií neboli bakteriofágy (fágy)
 - eukaryot
- virový genom
 - DNA nebo RNA
 - cirkulární nebo lineární
 - ss nebo ds
 - segmentovaný nebo nesegmentovaný

Icosahedral

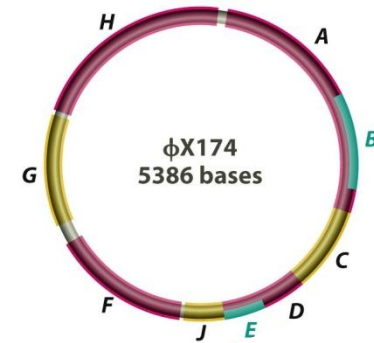
Filamentous

Head-and-tail

GENOMY FÁGŮ

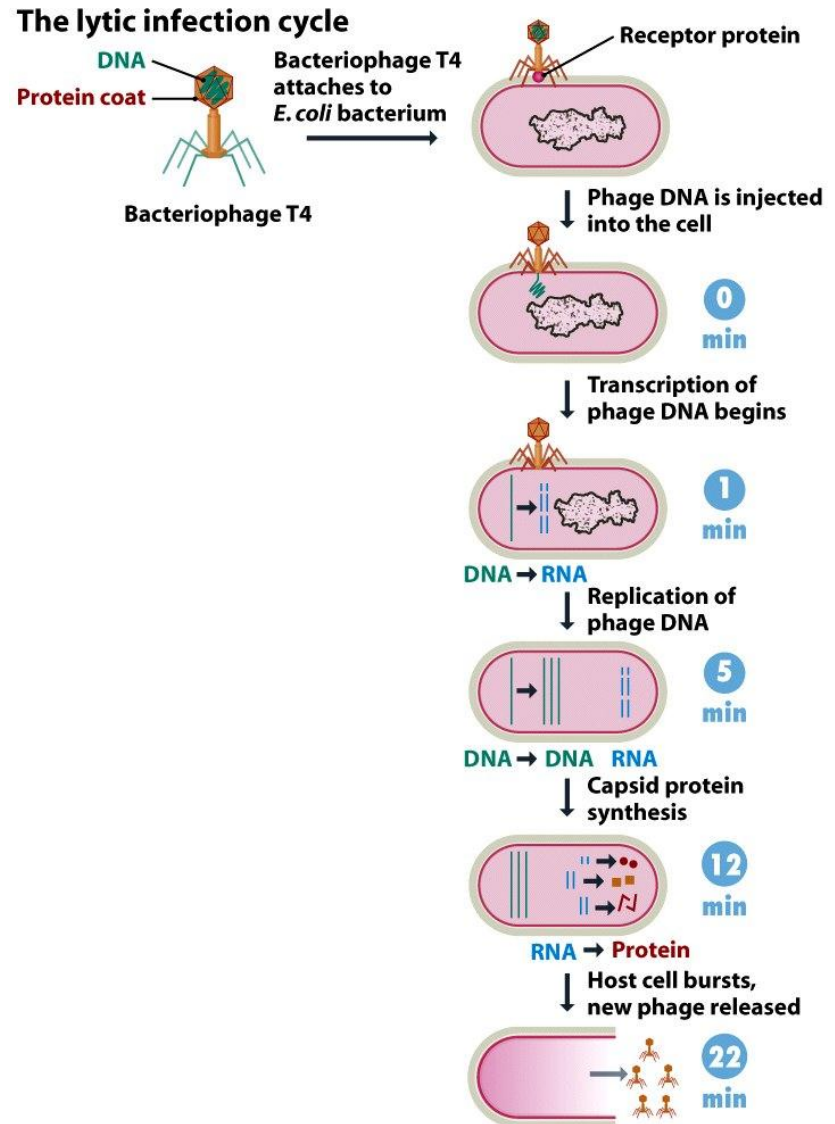
- počet genů: 3-200
- překrývající se geny
- fágy
 - lytické (virulentní), např. T4
 - lyzogenní (mírné), např. fág λ

Phage	Host	Capsid structure	Genome structure	Genome size (kb)	Number of genes
λ	<i>Escherichia coli</i>	Head-and-tail	Double-stranded linear DNA	49.5	48
ϕ X174	<i>E. coli</i>	Icosahedral	Single-stranded circular DNA	5.4	11
f6	<i>Pseudomonas phaseolicola</i>	Icosahedral	Double-stranded segmented linear RNA	2.9, 4.0, 6.4	13
M13	<i>E. coli</i>	Filamentous	Single-stranded circular DNA	6.4	10
MS2	<i>E. coli</i>	Icosahedral	Single-stranded linear RNA	3.6	3
PM2	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Icosahedral	Double-stranded linear DNA	10.0	approx. 21
SPO1	<i>Bacillus subtilis</i>	Head-and-tail	Double-stranded linear DNA	150	100+
T2, T4, T6	<i>E. coli</i>	Head-and-tail	Double-stranded linear DNA	166	150+
T7	<i>E. coli</i>	Head-and-tail	Double-stranded linear DNA	39.9	55+

LYTICKÁ INFEKCE

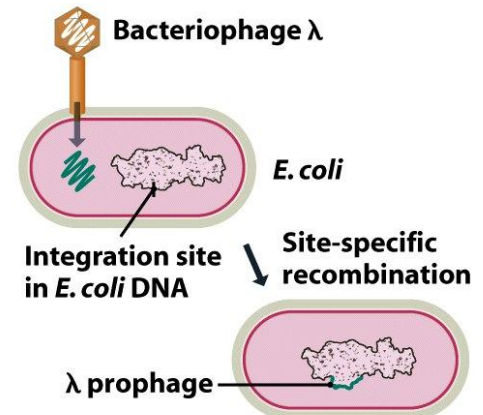
- produktivní
- dochází k lyzi buněk
- doba latence – 22 minut
 - čas potřebný k reprodukci fága

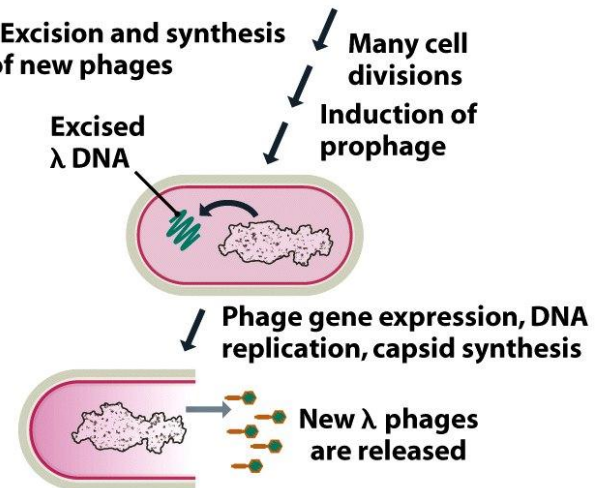
LYZOGENNÍ INFEKCE

- mírná, skrytá
- okamžitě po proniknutí fágové DNA - integrace virového genomu do genomu hostitele místně specifickou rekombinací – profág
- indukce excize profága – chemické nebo fyzikální faktory – zřejmě vázané na poškození DNA

(A) Integration into the host DNA

(B) Excision and synthesis of new phages

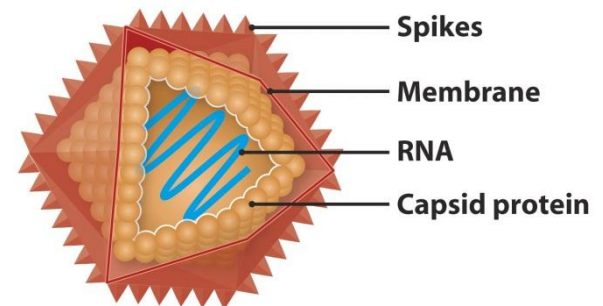
VIRY EUKARYOT

- genomy variabilní
 - DNA, RNA; ds, ss; cirkulární, lineární; segmentované nesegmentované
- velikost genomů: 1,5-240 kb

Virus	Host	Genome structure	Genome size (kb)	Number of genes
Adenovirus	Mammals	Double-stranded linear DNA	36.0	30
Hepatitis B	Mammals	Partly double-stranded circular DNA	3.2	4
Influenza virus	Mammals	Single-stranded segmented linear RNA	22.0	12
Parvovirus	Mammals	Single-stranded linear DNA	1.6	5
Poliovirus	Mammals	Single-stranded linear RNA	7.6	8
Reovirus	Mammals	Double-stranded segmented linear RNA	22.5	22
Retroviruses	Mammals, birds	Single-stranded linear RNA	6.0–9.0	3
SV40	Monkeys	Double-stranded circular DNA	5.0	5
Tobacco mosaic virus	Plants	Single-stranded linear RNA	6.4	6
Vaccinia virus	Mammals	Double-stranded circular DNA	240	240

VIRY EUKARYOT

- kapsid – ikozaedr nebo filamentální
- lipidická membrána – odvozená z hostitelské buňky
- rostlinné viry – většinou RNA
- lytická i lyzogenní infekce
- dlouhodobá infekce – genom viru se nezačlení do genomu hostitele
- virové retroelementy
 - retroviry – RNA genom
 - pararetroviry – DNA genom

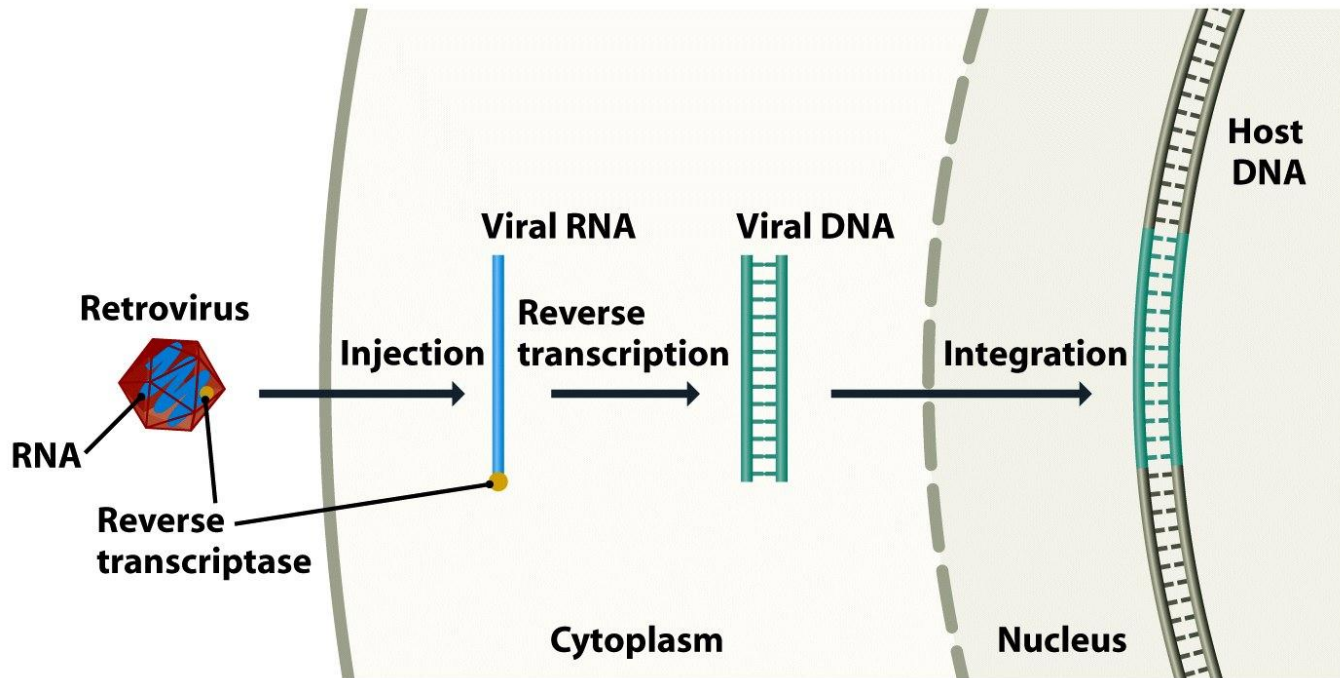
RETROVIRY

- genom retrovirů – každý ze tří genů kóduje polyproteiny, které jsou po translaci štěpeny na dva nebo více funkčních produktů
 - *gag* - proteiny kapsidu
 - *pol* – reverzní transkriptáza, integráza, proteáza
 - *env* – proteiny kapsidu
 - LTR – důležité regulační oblasti pro transkripci a replikaci

RETROVIRY

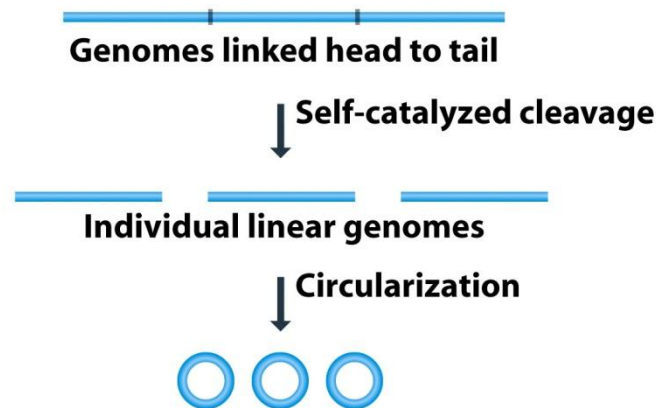
- začlenění retrovirového genomu do genomu hostitele

VIRUSOIDY A VIROIDY

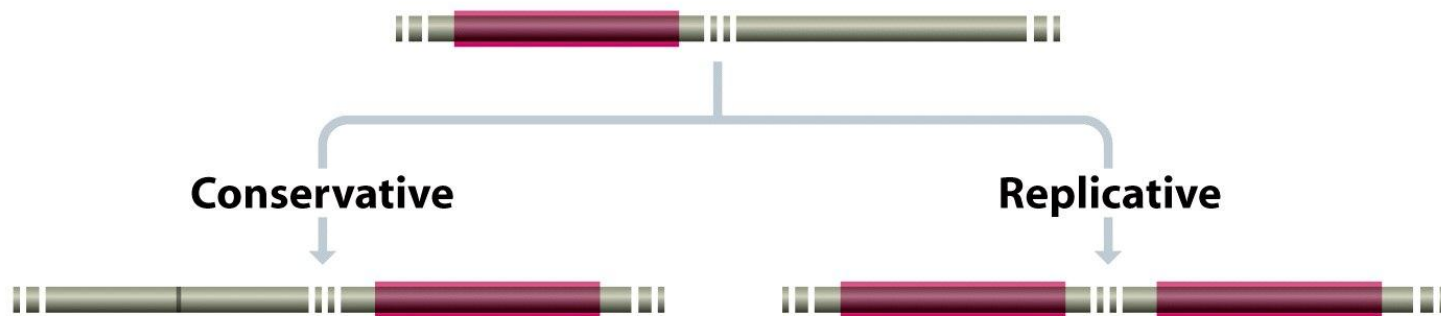
- virusoid
 - RNA molekula, 320-400 bází, nekóduje vlastní kapsid, využívá pomocný virus
- viroid
 - RNA molekula, 240-375 bází, nemá kapsid = nahá RNA
- replikace pomocí enzymů hostitele nebo pomocného viru
- schopnost samosestřihu
- zřejmě evolučně souvisí se sestřihem RNA

Self-catalyzed cleavage of viroid and virusoid RNAs

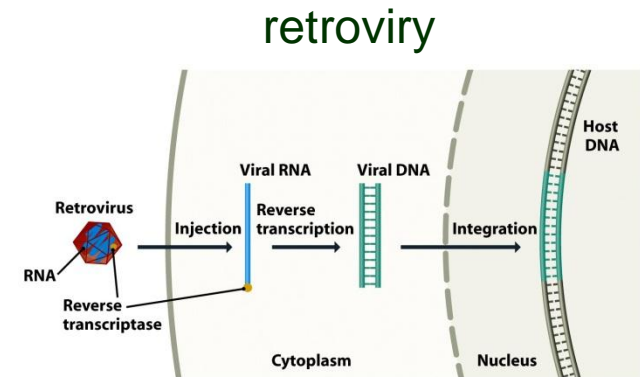
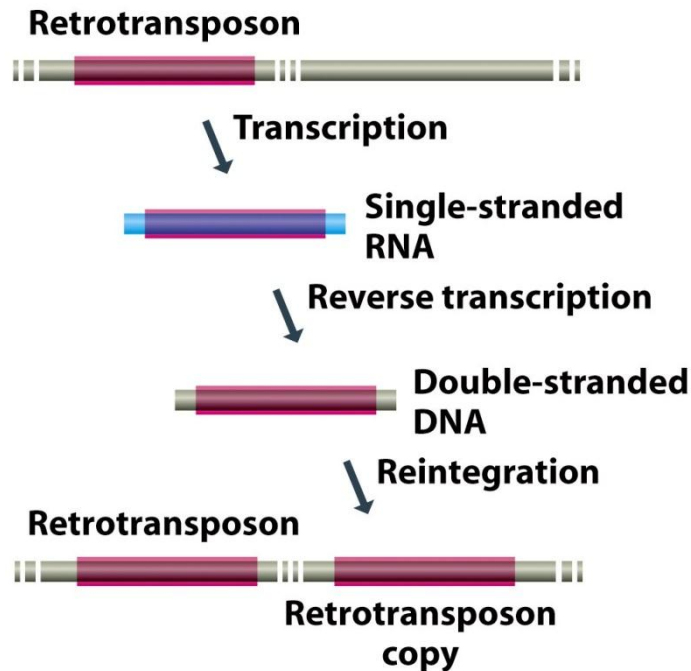
MOBILNÍ ELEMENTY

- transpozony – DNA molekuly
- transpozice – pomocí rekombinace
 - konzervativní
 - replikativní

RNA TRANSPOZONY

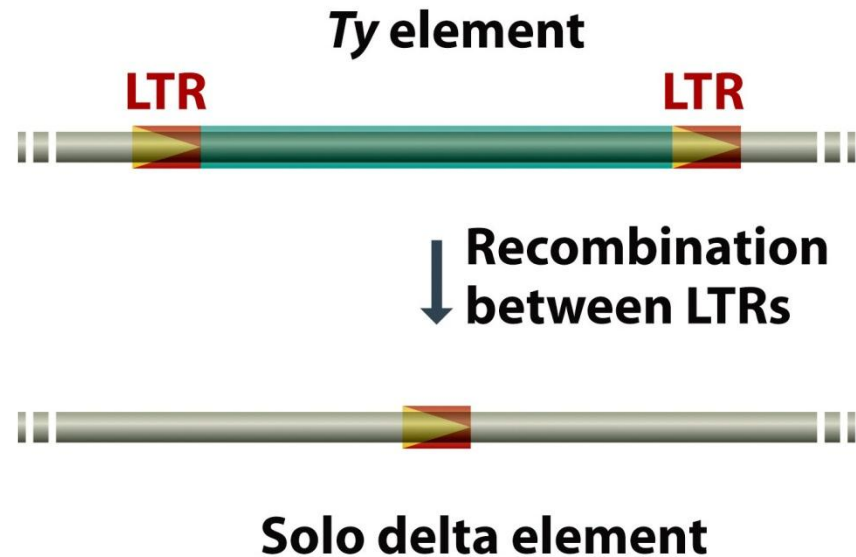
- transpozice přes RNA

- retrotranspozony
 - obsahující LTR sekvence
 - bez LTR sekvence

RNA TRANSPOZONY s LTR

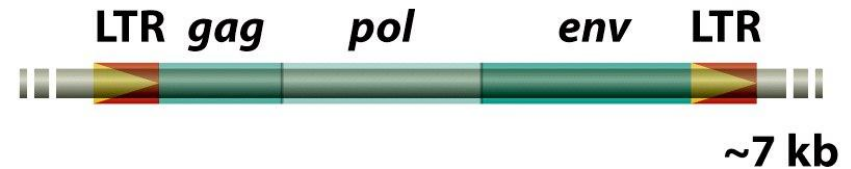
- *Ty* element
 - první objevený
 - v kvasinkách
 - 6.3 kb, 25-35 kopií
- „delta“ element
 - LTR sekvence
 - 330 bp
 - přibližně 100 kopií

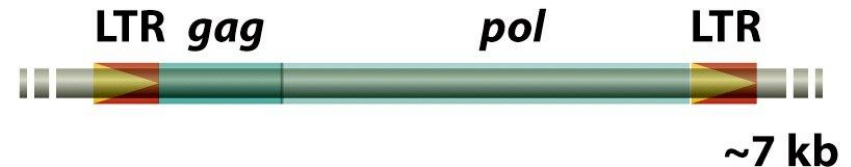
RNA TRANSPOZONY s LTR

- *Ty1*
 - nejčastější
 - chybí *env* gen
 - schopen tvořit částice podobné virům
 - neschopen se dostat z buňky
- *Ty3*
 - ekvivalent *env*
 - některé schopny tvořit infekční viry
- ERV
 - endogenní retroviry
 - u člověka a savců

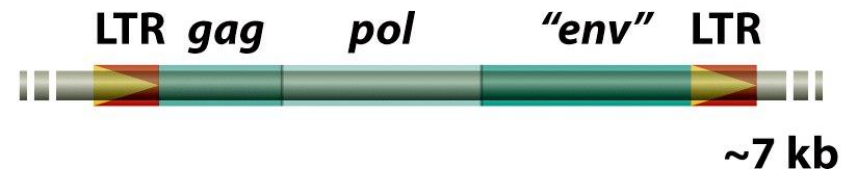
(A) Viral retroelement

(B) *Ty1/copia* retroelement

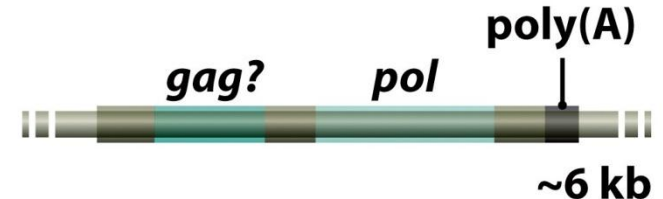
(C) *Ty3/gypsy* retroelement

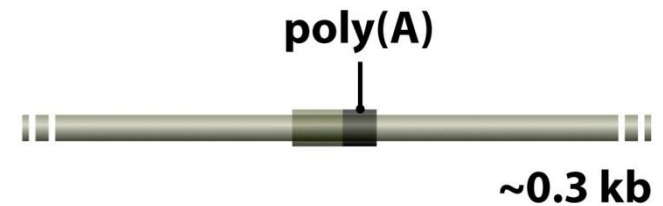
RNA TRANSPOZONY bez LTR

- retropozony
 - LINEs (long interspersed nuclear elements)
 - *pol* gen
 - funkční reverzní transkriptáza
 - SINEs (short interspersed nuclear elements)
 - 100-400 bp
 - žádný gen
 - „půjčují“ si reverzní transkriptázu od LINE

(A) LINE

(B) SINE

DNA TRANSPOZONY U PROKARYOT

- méně časté než RNA transpozony
- IS – inzerční sekvence
 - konzervativní i replikativní transpozice
- složený transpozon
- Tn3
 - nemá IS
 - replikativní transpozice
- Transpozibilní fág
 - replikativní transpozice

(A) Insertion sequence

(B) Composite transposon

(C) Tn3-type transposon

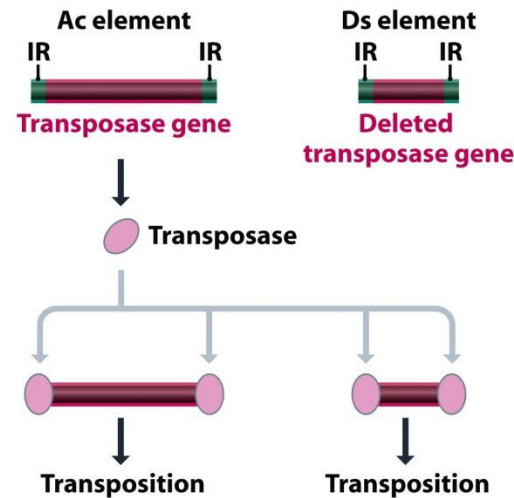

(D) Transposable phage

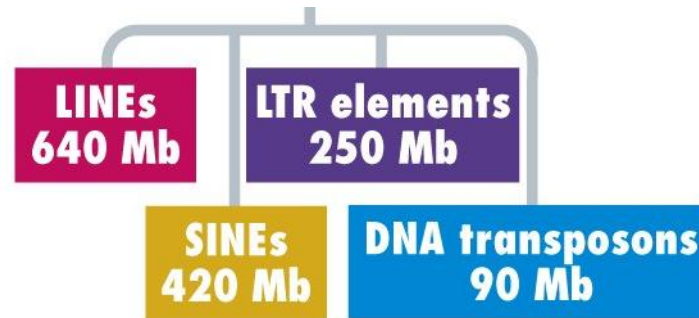

DNA TRANSPOZONY U EUKARYOT

- Lidský genom
 - 350 000 transpozonů
 - invertované koncové repetice (ITR)
 - gen pro transponázu
 - většinou nefunkční
- Kukuřice
 - Ac/Ds elementy
 - Spm element
- *Drosophila*
 - P element

MOBILNÍ ELEMENTY V LIDSKÉM GENOMU

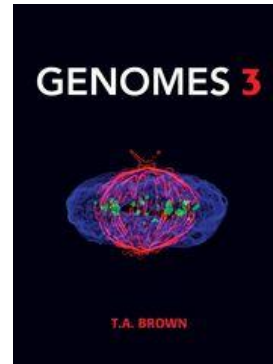
Class	Family	Approximate number of copies	Fraction of genome (%)
SINE	Alu	1,200,000	10.7
	MIR	450,000	2.5
	MIR3	85,000	0.4
LINE	LINE-1	600,000	17.3
	LINE-2	370,000	3.3
	LINE-3	44,000	0.3
LTR retroelements	ERV	240,000	4.7
	MaLR	285,000	3.8
DNA transposons	MER-1	213,000	1.4
	MER-2	68,000	1.0
	Others	60,000	0.4

SHRNUTÍ

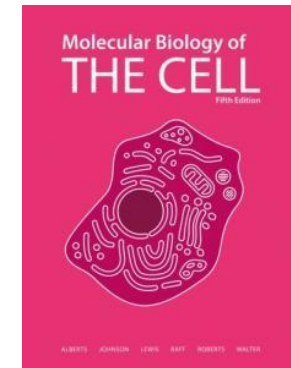
- Eukaryotický jaderný genom
 - chromozomy
 - geny
 - intergenové sekvence
 - katalog genů
- Prokaryotický genom
 - nukleoid
 - plazmidy
- Genom mitochondrií a chloroplastů
- Virové genomy
 - viry bakterií – fágy
 - viry eukaryot
- Mobilní elementy
 - RNA transpozony
 - DNA transpozony

LITERATURA

- T.A.Brown: Genomes

- Alberts and col.:
Molecular Biology of the Cell

- G.Gibson and S.V.Muse:
A Primer of Genome Science

+ internet, odborné články ...